

Прес бюлетин

на Центъра на ЕС по наркотиците в Лисабон

ЗДРАВНИ И СОЦИАЛНИ ОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ, НАСОЧЕНИ КЪМ ПРОБЛЕМИТЕ С НАРКОТИЦИТЕ

EMCDDA публикува своето първо Европейско ръководство относно ответните действия, насочени към проблемите с наркотиците

(24.10.2017 г., ЛИСАБОН **ЕМБАРГО 11:00 ч. централноевропейско време/10:00 ч. лисабонско време**) Какви ответни действия да бъдат предприети спрямо проблемите на възрастните, употребяващи хероин? Как да се справим със смъртността, причинена от силно действащ фентанил? Как да предотвратим вредите от употреба на наркотици и алкохол по време на фестивали и в клубове? Това са част от въпросите, които са разгледани в новото Европейско ръководство, публикувано днес от **центъра на ЕС по наркотиците (EMCDDA)**⁽¹⁾.

Въз основа на опита на 30 държави, в документа ***Health and social responses to drug problems: a European guide*** (*Здравни и социални ответни действия, насочени към проблемите с наркотиците: Европейско ръководство*) се представя първият преглед на агенцията на наличните в момента действия и интервенции за справяне с последствията от незаконната употреба на наркотици. Ръководството има за цел да бъде от полза за тези, които разглеждат проблема с наркотиците от гледна точка на здравното планиране, както и на лицата, работещи пряко в тази област, и практикуващите лекари.

Употребата на наркотици днес е свързана със сложни и непрекъснато променящи се проблеми, като съществува широко разнообразие от програми за удовлетворяване на различните нужди и цели. Новото ръководство осигурява практически указания относно това как ответните действия в сферата на наркотиците могат да бъдат по-добре разбрани, насочени и осъществени, осигурявайки градивните елементи за разработването и успешното изпълнение на интервенциите.

Директорът на EMCDDA Алексис Гусдийл посочва: „EMCDDA има ангажимент да подпомага органите, отговорни за определянето на политиката, и практикуващите професионалисти да планират и създават политики и програми, които допринасят за по-здрава и по-сигурна Европа. Това иновативно ново ръководство изследва някои от главните предизвикателства пред общественото здравеопазване в областта на наркотиците днес и осигурява карта за навигация между различните етапи на изработване, насочване и изпълнение на ефективни ответни действия. За да бъдат в крак с новостите, тези които участват в ответните действия, насочени към проблемите с наркотиците, трябва да са подготвени за адаптация, иновативни действия и създаване на нови партньорства. Това практическо ръководство им осигурява инструменти за ответна реакция на днешните проблеми с наркотиците, но също така ги подготвя и за онези, които ще се появят утре.“

В ръководството се разглеждат здравните и социалните ответни действия, насочени към проблемите с наркотиците, от следните три перспективи:

- проблемите, свързани с различните **видове наркотици и модели на употреба**;
- **нуждите на различните групи** (напр. жени, млади хора, мигранти, употребяващи наркотици в напредваща възраст); и
- **проблемите в различните среди** (напр. затвори, нощни заведения, фестивали, училища, работното място, местни общности).

Ръководството, което е предвидено като базисен справочен инструмент, съдържа резюмета и практични обозначения за извеждане на преден план на основна информация, примери за най-добри практики и последици за политиките и практиките. Ръководството служи и като отправна точка за многообразието от ресурси, налични онлайн, и включва препратки към доказателства и инструменти.

Утвърждаващи се в Европа ответни действия, които се основават на доказателства

В ръководството се казва: „Ответните действия, основаващи се на доказателства, изглежда непрекъснато се утвърждават в Европа и, предвид съществуващата в момента финансова среда, изглежда има по-голям интерес от всякога да бъде гарантирано благоразумното изразходване на оскъдните здравни ресурси.“ В него се изтъква значението на това да се разбере, че доказателствата имат за цел да подпомогнат конкретна интервенция, както и как те да бъдат използвани. По този въпрос е представена „класация на доказателствата за различните разгледани дейности (маркиран текст, стр. 23), но също така се подчертава, че това което е валидно за дадена група или среда, може да е несъотносимо към по-различен контекст. Основно послание в ръководството е, че използването на доказателства е „процес в развитие“ и че е от съществено значение създаването на база от знания чрез сътрудничество в изследователската дейност, наблюдението и споделянето на най-добри практики. Ръководството препраща към портала за най-добри практики на EMCDDA, който съдържа широк набор от ресурси, включително и „обменния“ регистър на основаващи се на доказателства програми и стандарти за подобряване на качеството на ответните действия (маркиран текст, стр. 164)⁽²⁾.

Ползите от привличане и създаване на нови партньорства

Проблемите с наркотиците често действат или съществуват съвместно с други здравни и социални проблеми. Ето защо ръководството подчертава значението на създаването на партньорство между службите за борба с наркотиците и други области (напр. грижи за сексуалното и психическото здраве, жилищно настаняване) за подобряване на ефикасността и ефективността (маркиран текст, стр. 31, стр. 72). Някои групи имат специална нужда от интегрирани услуги, например застаряващата група употребяващи опиоиди, които са уязвими по отношение на здравните проблеми или употребяващите наркотици с психически проблеми. „Ефективното взаимодействие между службите е от съществено значение, за да може да се удовлетворят комплексните здравни и социални нужди на много от лицата с проблеми, свързани с употребата на наркотици“, се казва в ръководството.

То съдържа примери за набор от основани на сътрудничеството подходи в Европа, включително партньорства между доставчиците на здравни услуги в места за лишаване от свобода и такива, действащи в общностите, което улеснява осигуряването на лечение в затворите, както и продължаването на здравната помощ, след като затворниците вече са на свобода. Също така собствениците на клубове, полицията, службите на здравната и спешната помощ работят в екип със службите за борба с наркотиците за предотвратяване и намаляване на вредите, свързани с употребата на наркотици и алкохол в нощни заведения (глава 4.2)⁽³⁾. Разглежда се и значението на сътрудничеството с местните общности и употребяващите наркотици за подобряване на предоставянето на услуги. Като пример може да бъде посочено взаимодействието в района около местата, където се употребяват наркотици, чрез което може да се намалят вредите за обществото и употребяващите наркотици (маркиран текст, стр. 156), както и инициирани от употребяващи интервенции за отказ от наркотиците и реинтеграция в обществото (маркиран текст, стр. 167).

Използване на потенциала на новите технологии

Интернет, приложенията за социални мрежи, новите технологии за плащане и софтуерът за криптиране променят практиките на закупуване и продажба на наркотици. Тези промени не само засягат пазарите на наркотици и моделите на употреба, но също така предлагат нови възможности за здравни и социални ответни действия. В ръководството се потвърждава: „За да са в крак с

последните тенденции, ангажираните в борбата с наркотиците и свързаните с употребата им проблеми, трябва да използват потенциала на новите технологии, за да подпомогнат по-доброто осъществяване на инициативите за превенция, лечение и намаляване на вредите.“

Поставен е акцент върху интервенциите на електронното здравеопазване, което може да използва цифрови технологии за предоставяне на консултации за намаляване на вредите, обучаване на здравни професионалисти и достигане до уязвимите млади хора, които може да не желаят да използват официалните услуги (маркиран текст, стр. 119).

Намаляване на вредите, свързани с употребата на наркотици: възможности и празноти

В ръководството се прави преглед на превенцията и вредите, свързани с употребата на наркотици, до момента (например увеличаване на заместителната терапия) и се поставя акцент върху областите, където съществуват възможности за подобрене. Инфекциите с хепатит С имат значителен дял в здравните разходи, свързани с наркотици, в Европа)⁽⁴⁾. В публикацията се заявява: „В момента появата на нови възможности за лечение и изкореняването на тази болест изглежда реално достижимо.“ По този въпрос се подчертават ползите от по-добрата координация между службите, предоставящи услуги за лечение на наркозависими и специализираните чернодробни центрове за гарантиране на адекватно лечение и защита на изложените на риск от повторна инфекция (маркиран текст, стр. 62, фигура 2.5). В ръководството се прави следното заключение: „Без ефективни действия бъдещите разходи, свързани с хепатит С, вероятно ще нараснат значително.“

Рисковите фактори, свързани със смъртоносни свръхдоза, са добре познати, но съществуват някои сериозни постижения при животоспасяващите интервенции, например прилагане на Налоксон при опиоидна свръхдоза. Увеличаващият се брой на смъртни случаи от свръхдоза в Европа предполага необходимостта от увеличаване на предоставянето на такива и други интервенции, които намаляват риска от смърт, причинена от употреба на опиоиди (фигури 2.3 и 2.4).

Новите перспективи на политиката и съвременните проблеми, свързани с наркотиците, налагат гъвкави ответни действия

Новите перспективи на политиката и променящите се проблеми, свързани с наркотиците, поставят нови предизвикателства пред ответните действия за борба с наркотиците в Европа. Както беше подчертано, необходима е гъвкавост: „...съвременните проблеми, свързани с наркотиците, могат да се променят бързо и имат потенциал да надделеят над действащите политики за борба с наркотиците и моделите за ответни действия“. Последните предизвикателства включват бързата поява на нови психоактивни вещества, като силно действащи опиоиди (напр. фентанил — маркиран текст, стр. 52) и синтетични канабиноиди (маркиран текст, стр. 81). Тъй като на пазара на наркотици се появяват повече нови вещества, токсикологичният и съдебно-медицински капацитет трябва също да бъде подобрен, като част от непосредствените ответни действия.

На фона на съвременните социално-демографски и икономически промени в ръководството се разглежда потенциалната уязвимост на мигрантите и търсещите убежище спрямо проблемите с наркотиците и необходимостта от услуги, които приемат многообразието и изграждат доверие (таблица 3.1; фигура 3.3). Неотдаващите изменения на регулаторната рамка относно употребата на канабис в някои държави в **Северна и Южна Америка** провокираха интереса на органите, отговорни за определянето на политиката, както и на обществеността в **Европа** (маркиран текст, стр. 40)⁽⁵⁾. Нараства интересът към използването на терапевтичния потенциал на лекарствата, базирани на канабиса. Развитието на политиката, свързана с канабиса, може да има поразителен ефект над превенцията, лечението и дейностите по намаляване на вредите от това наркотично средство, като от иновациите извън Европа могат да се извлекат ценни уроци.

Целта на **Стратегията на ЕС в областта на наркотиците (2013 — 2020 г.)** е да се намали търсенето на наркотици, зависимостите и свързаните с наркотиците здравни и социални вреди, както и да се намали предлагането на наркотици. Настоящото ръководство подкрепя стратегията

по отношение на намаляване на търсенето и здравните и социални последици от употребата на наркотици.

Алексис Гусдил прави следното заключение: „Вярваме, че EMCDDA може най-добре да допринесе за здравето и сигурността на европейските граждани, като извърши анализ на свързаните с наркотици проблеми, пред които сме изправени, заедно с критически преглед на потенциалните ответни действия и на практическите инструменти в подкрепа на решенията, свързани с политиката и практиката. Това ръководство е нашият първи и засега най-амбициозен опит за събиране на информация за наличните здравни и социални ответни действия по отношение на използването на наркотици в Европа в един леснодостъпен инструмент. Като поставя акцент върху празнотите в познанията и практиката наред с възможностите за подобряване и развитие, то осигурява основа за актуализиране на работната програма в тази област за следващите години.“

Бележки

⁽¹⁾ Налично на английски на адрес: www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Ръководството ще се изготвя на всеки три години (онлайн ресурсите ще бъдат редовно актуализирани), като то допълва годишния *Европейски доклад за наркотиците* и тригодишния *Доклад за пазарите на наркотици в ЕС*. Взети заедно, тези три доклада целят да осигурят широкообхватна картина на положението в Европа, което да помогне на органите, отговорни за определянето на политиката, и на практикуващите професионалисти да изработят политики и интервенции, които ще допринесат за една по-здрава и по-сигурна Европа.

⁽²⁾ www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

⁽³⁾ В рамките на инициативата „Набор от инструменти за защита на здравето в нощните заведения“ (www.hntinfo.eu — www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_en) се събира и предоставя информация за добри практики за интервенции за борба с употребата на наркотици и алкохол и свързаните с тях проблеми сред младите хора в нощни заведения. Сред европейските мрежи, създали стандарти за най-добри практики за работещите в тази област са: проекта „Здравен клуб“ и практическия проект за укрепване на капацитета и осигуряване на безопасност в нощните заведения (NEWIP). В ръководството се изтъква нарастващият интерес към това как услугите за контрол на наркотиците могат да подпомогнат ответните действия за намаляване на вредите в нощните заведения (маркиран текст, стр. 139).

⁽⁴⁾ За повече информация вижте www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en и www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en

Подкрепата на интервенции за предотвратяване и намаляване на употребата на наркотици и вреди, свързани с употребата на наркотици, са сред приоритетите, посочени в Стратегията на EMCDDA до 2025 г. www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strategy-2025_en

⁽⁵⁾ За повече информация вижте www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en и www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis